

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В ПІДВИЩЕННІ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ

Сьогодні необхідність прискорення процесу підвищення фінансової грамотності населення стає цілком закономірною, оскільки належний рівень освіченості сприяє поліпшенню рівня життя громадян, а також розвитку економіки та суспільного добробуту.

Фінансова грамотність та оперування ключовими фінансовими поняттями допомагає при здійсненні планування особистого бюджету, управління власними фінансами, прийнятті рішень при витрачанні та заощадженні коштів, виборі відповідних фінансових інструментів, інвестуванні коштів, оцінці фінансових ризиків, тощо.

Основною метою фінансової грамотності є зміна поведінки людини через збагачення її інформацією та виробленням практичних навичок стосовно пошуку джерел й ефективного використання фінансових продуктів при мінімальних фінансових ризиках та здійснення інших ефективних заходів з метою покращення свого фінансового добробуту. Саме фінансова грамотність дає змогу населенню приймати виважені фінансові рішення та відновити довіру до фінансових установ, що є вкрай важливим для соціально-економічного розвитку держави.

Фінансово грамотні люди добре розуміють основні економічні поняття та принципи управління фінансами, ухвалюють відповідальні фінансові рішення і почуваються захищенішими, адже піклуються про особистий фінансовий добробут і фінансову незалежність на кожному етапі життя, завчасно формують фінансову подушку безпеки на випадок криз та форс-мажорних ситуацій. Вони більш захищені від фінансових ризиків та непередбачуваних ситуацій.

Від фінансової грамотності населення залежить не тільки добробут домогосподарств, але й економічний успіх країни. Водночас, фінансова грамотність першочергово потрібна кожній людині щоб ефективно користуватися грошима й швидко досягати нових рівнів матеріального добробуту. Населення ефективніше та розсудливіше користується фінансовими послугами, якщо знає, як вони можуть допомогти в управлінні особистими фінансами та примноженні статків.

При цьому нестача економічних знань, так само як і сформованих норм поведінки, робить проблему фінансового виховання населення дуже актуальною. Зауважимо, що підвищення рівня фінансової грамотності потрібно розпочинати із шкільної молоді та сприяти зацікавленості у

фінансовій освіті, яка є запорукою прийняття правильних фінансових рішень і підвищення їх добробуту.

Принагідно зазначимо, що саме знання основ економіки та фінансів допоможе як молодому поколінню так і іншим верствам населення у вирішенні задач щодо: планування сімейного бюджету, грамотне управління витратами; заощадження, накопичення капіталу, інвестування; управління власними ресурсами, створення джерел пасивного доходу; вибору джерел фінансування, кредитів; користування банківськими послугами; забезпечення гідної пенсії на старість; забезпечення майбутнього для дітей.

У підвищенні фінансової грамотності громадян має бути зацікавлена перш за все і держава, адже високий рівень фінансової грамотності сприяє притоку тимчасово вільних коштів населення у фінансовий сектор країни, стимулює розвиток конкуренції на фінансовому ринку та забезпечує макроекономічну стабільність у суспільстві. Водночас, низький рівень фінансової грамотності населення обмежує можливості і знижує ефективність державного регулювання фінансового ринку. До того ж, з макроекономічної точки зору недостатній рівень знань у сфері функціонування фінансових послуг означає низький рівень залучення широких верств населення до їх споживання, а отже, обмежує рівень і якість заощаджень та інвестицій, які загалом і формують потенціал економічного зростання країни [1].

З метою підвищення рівня фінансової грамотності населення необхідно більш активно використовувати засоби масової інформації, Інтернет, можливості дистанційного навчання. У цьому контексті доцільним бачиться створення державного (чи місцевого) освітнього каналу, який здійснюватиме транслявання програм щодо основ фінансової грамотності шляхом залучення провідних навчальних закладів, відомих науковців та практиків у сфері фінансів, або ж проведення кампанії соціальної реклами (просвітницька ініціатива) на телебаченні «Фінансова грамотність – шлях до успіху». Цікавим є створення спеціалізованого освітньо пізнавального веб-сайту з фінансових питань для населення, який міститиме матеріали освітнього характеру (ігри для дітей, мультфільми, курси для школярів, студентів, просвітницькі програми для дорослого населення тощо).

Велику роль у підвищенні добробуту громадськості також може відіграти створення «гарячої» лінії для консультування з актуальних питань фінансового законодавства, організації та ведення власного бізнесу, оподаткування тощо.

Не менш важливим напрямком підвищення рівня фінансових знань для категорії громадян з низьким доходом або без вищої освіти є доцільність створення публічних інформаційно-консультативних заходів

для різних категорій слухачів (майстер-класи, конференції, семінари, лекції, круглі столи тощо), видання та розповсюдження інформаційно-просвітницьких матеріалів (брошури, книги, довідники тощо).

Підвищення рівня фінансової грамотності є невід'ємною складовою освіченості громадян та дієвим інструментом забезпечення фінансової безпеки країни. Так як сьогодні в Україні рівень фінансової грамотності населення ще залишається низьким, тому важливо чітко визначити, які саме верстви населення потребують допомоги в підвищенні рівня фінансової грамотності, інклюзії та якості фінансового життя та тільки тоді вирішувати їх потреби. Все це вказує на актуальність розроблення окремого стратегічного документу щодо підвищення рівня фінансової грамотності населення України, реалізація якого сприятиме формуванню необхідних знань та навичок раціональної та виваженої фінансової поведінки домогосподарств.

Література

1. Шахназарян Г. Э. Финансовая грамотность населения в свете современных тенденций развития образования. *Финансы и кредит*. 2008. №20 (308). С. 51-58.

Тетяна Кізіма, Андрій Кізіма

Тернопільський національний економічний університет

ШАХРАЙСТВО З ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДОМОГОСПОДАРСТВ: ТИПОЛОГІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

У нинішніх умовах стрімкого розвитку національної економіки все більше урізноманітнюються та модифікуються прояви шахрайських дій, під ризик яких нині потрапляють практично «усі сфери суспільних відносин, починаючи від фінансово-кредитної та страхової і завершуючи зовнішньоекономічною діяльністю та мережею Інтернет»[1, с. 231]. Не є винятком і шахрайство з фінансовими ресурсами домогосподарств. А сучасні аферисти, нерідко прикриваючись вівісками цілком добросовісних компаній (інвестиційні фонди, кредитні спілки, інтернет-магазини, страхові, туристичні компанії, релігійні та благодійні організації тощо), урізноманітнюють свою діяльність цікавими для пересічних громадян атрибутами, закладаючи навіть у назвах таких організацій ідеї швидкого отримання надприбутків («Твій шанс»; «Швидкі гроші»), використання передових технологій бізнесу та приналежності до світових технологічних новацій («Бізнес-капітал», «Еліта-центр»), покровительства міфічних сил чи причетності до релігійних культів («Меркурій», «Гермес», «Церква «Посольство Боже»); міжнародних зв'язків («Golden Circle International»;